Framtidens Valinge

Förslag till ortsutvecklingsstrategi

Samrådshandling 2021-02-19

Innehållsförteckning

Inledning 4
Geografi 8
Historia och kulturmiljö 10
Naturmiljö och landskap 14
Bostäder, arbetsplatser och service 18
Fritid och rekreation 20
Trafik och infrastruktur 24
Hälsa, säkerhet och miljö 28
Sammanfattande analys 31
Framtiden 32
- Förslag på åtgärder 33
- Inriktningar för bostadsutbyggnad 34

En ortsutvecklingsstrategi är ett planeringsunderlag för kommunen i utvecklingen av Valinge och en utvecklingsprocess för att ta tillvara lokala initiativ som bidrar till en positiv utveckling på orten och därmed i kommunen som helhet.

Medverkande:

Jeanette Qvist – politiker Varbergs kommun
Christian Persson – politiker Varbergs kommun
Johanna Mattsson – representant Valinge
Jörgen Persson – representant Valinge
Bertil Karlsson – representant Valinge
Ulrika Rylin – landsbygdssamordnare, Näringslivs- och destinationskontoret Varbergs kommun
Kristoffer Olofsson – samhällsplanerare, Samhällsutvecklingskontoret Varbergs kommun
Daniel Larsson – samhällsplanerare, Samhällsutvecklingskontoret Varbergs kommun

Tjänstepersoner från berörda förvaltningar och bolag har också deltagit eller getts möjlighet att lämna synpunkter i arbetet med att ta fram ortsutvecklingsstrategin.

Arbetsprocess:

Inledning

Här beskrivs varför och på vilket sätt ortsutvecklingsstrategin har tagits fram.
Här redovisas också strategiska utgångspunkter från kommunens översiktsplan.

Bakgrund

Varberg är en attraktiv plats att leva, bo, verka i och besöka.

En förutsättning för att Varberg ska fortsätta att vara en attraktiv kommun är att hela kommunen växer och utvecklas. För att det ska ske krävs aktuella planeringsunderlag för såväl staden, serviceorterna som de mindre orterna.

För att utveckla en levande landsbygd på de mindre orterna har kommunstyrelsen beslutat att ortsutvecklingsstrategier ska tas fram.

Syfte

Ortsutvecklingsstrategierna är ett försök att hitta ett bra planeringsunderlag och utvecklingsprocess för mindre orter som idag omfattas av föråldrade eller inte tillräckligt vägledande planeringsunderlag.

Syftet med utvecklingsstrategierna är att:

- Skapa en gemensam och förankrad framtidsbild samt åtgärder för att nå dit genom att ta fram ett aktuellt och användbart planeringsunderlag för respektive ort
- Ta tillvara på initiativ och drivkrafter för en positiv utveckling i respektive ort och därmed bidra till en utveckling för kommunen som helhet

Mål

Målet med ortsutvecklingsstrategin är att:

- Samla gemensam kunskap om Valinge
- Utgöra ett användbart underlag i kommunens planering för Valinge
- Ge kommunen och de boende och verksamma på orten en gemensam bild av Valinges utveckling
- Vara ett underlag för framtagande av prioriterade åtgärder för Valinges utveckling

Process

Framtagandet av strategin är gjord i process där tjänstepersoner, politiker och representanter från bygden deltar i en arbetsgrupp.

Första steget i processen består av insamling och sammanställning av fakta och kunskapsunderlag.

Utifrån framtaget faktaunderlag anordnas en byapromenad. Bygdens representanter visar upp platser av betydelse för orten, platser som utgör mötesplatser, platser man anser vara attraktiva för boende och platser som utgör utmaningar för orten. Byapromenaden ger arbetsgruppen en god bild av orten. Utifrån byapromenaden sammanställs första delen av strategin, vilken utgör en beskrivning av orten.

I nästa steg identifierar arbetsgruppen styrkor och utmaningar för orten. Lösningarna på identifierade utmaningar beskrivs som förbättringspunkter och utifrån dem föreslås ett antal åtgärder och rekommendationer. Åtgärderna kan antingen vara sådant som kommunen ska göra, sådant som bygden ska göra, sådant som kan göras gemensamt eller rekommendationer till andra aktörer, exempelvis Trafikverket eller Hallandstrafiken.

Därefter presenteras förslaget till ortsutvecklingsstrategi för bygden på ett stormöte, där de boende och verksamma på orten får lämna eventuella synpunkter. Arbetsgruppen reviderar förslaget utefter inkomna synpunkter och lämnar ortsutvecklingsstrategin till politiken för beslut om remiss.
Förslaget skickas på remiss till kommunens berörda nämnder och bolag samt till Länsstyrelsen. Därefter färdigställs ortsutvecklingsstrategin inför antagande i kommunens högst beslutande organ, kommunfullmäktige.

Under processen har förslaget presenterats i kommunstyrelsens arbetsutskott, i projektets styrgrupp samt i referensgrupper med representanter från kommunens samtliga förvaltningar.

Fortsatt arbete

När kommunfullmäktige har antagit ortsutvecklingsstrategin ska åtgärderna i ortsutvecklingsstrategin prioriteras och följas upp.

De i ortsutvecklingsstrategierna prioriterade åtgärderna lämnas vidare till respektive nämnd eller styrelse för behandling. Åtgärderna blir ärenden som ska kostnadsberäknas och sättas i relation till andra åtgärder i kommunen.

Roller och ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för den samordnade återkopplingen genom att Varbergs kommuns landsbygdssamordnare följer ärendena som berör kommunen och återkopplar till bygden.

Samhällsutvecklingskontoret ansvarar för att samordna och följa upp de frågor som berör samhällsplaneringen.

Utgångspunkter

Översiktsplan 2010

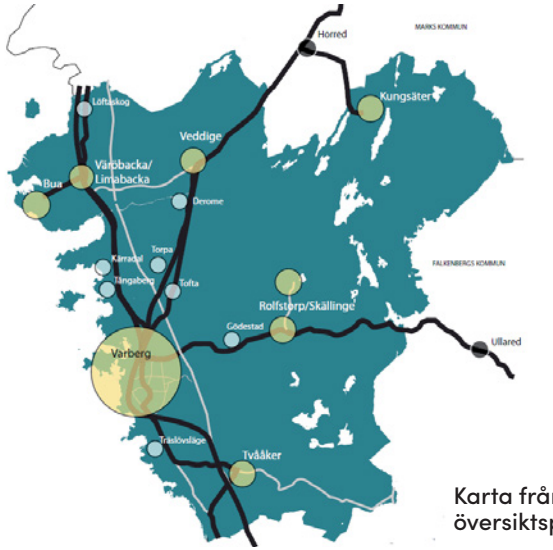
Valinge omfattas av Varbergs kommuns översiktsplan, antagen av Kommunfullmäktige 2010. I översiktsplanen anges den övergripande utvecklingsinriktningen, vilken innebär att kommunen ska planera för en utveckling i en hållbar struktur med stark stad, livskraftiga serviceorter och en levande landsbygd. Kommunens största utbyggnad ska främst ske i staden, i serviceorterna och i samhällen längs regionala kollektivtrafikstråk.

I översiktsplanen anges Valinge som ett mindre samhälle, där utbyggnad föreslås ske varsamt genom ny kompletterande bebyggelse i form av bostäder och verksamheter för att behålla en levande landsbygd.

Utbyggnad av kyrkbyarna bör dock ske varsamt. Ny bebyggelse i form av små grupper eller enstaka hus kan prövas som en successiv naturlig utveckling av byn förutsatt att stor hänsyn tas till kulturmiljön och landskapsbilden.

De närliggande tätorterna Veddige, Rolfstorp och Skällinge räknas till kommunens serviceorter. I översiktsplanen anges att en positiv utveckling av boende, service och arbetstillfällen i dessa orter också har en stor betydelse för och gynnar möjligheten till utveckling av den omgivande landsbygden och mindre orter.

I översiktsplanen finns andra vägledande principer för mark- och vattenanvändningen i kommunen.

Karta från Varbergs kommuns översiktsplan

Faktaruta: kommunal samhällsplanering

Översiktsplan (ÖP) - Redovisar kommunens övergripande utvecklingsinriktning. Planen täcker hela kommunens yta och är vägledande vid beslut om hur mark- och vattenområden får användas.

Fördjupad översiktsplan (FÖP) - Är en fördjupning av översiktsplanen och redovisar en mer detaljerad inriktning för en del av kommunen yta.

Detaljplan - Reglerar markanvändningen i detalj för ett mindre område. Planen är juridiskt bindande.

Planbesked - Den som vill ändra, upphäva eller ta fram en ny detaljplan måste ansöka om planbesked hos kommunen. Kommunen tar då ställning till om planarbete ska startas upp (positivt planbesked) eller inte (negativt planbesked).

Fördjupad översiktsplan

Kyrbyn och delar av tätorten i Valinge har tidigare omfattats av en fördjupad översiktsplan från 1990 (FÖP 90). I samband med en aktualitetsprövning av kommunens översiktsplan 2018 tog kommunfullmäktige beslut om att FÖP 90 var inaktuell och skulle ersättas av den kommuntäckande översiktsplanen.

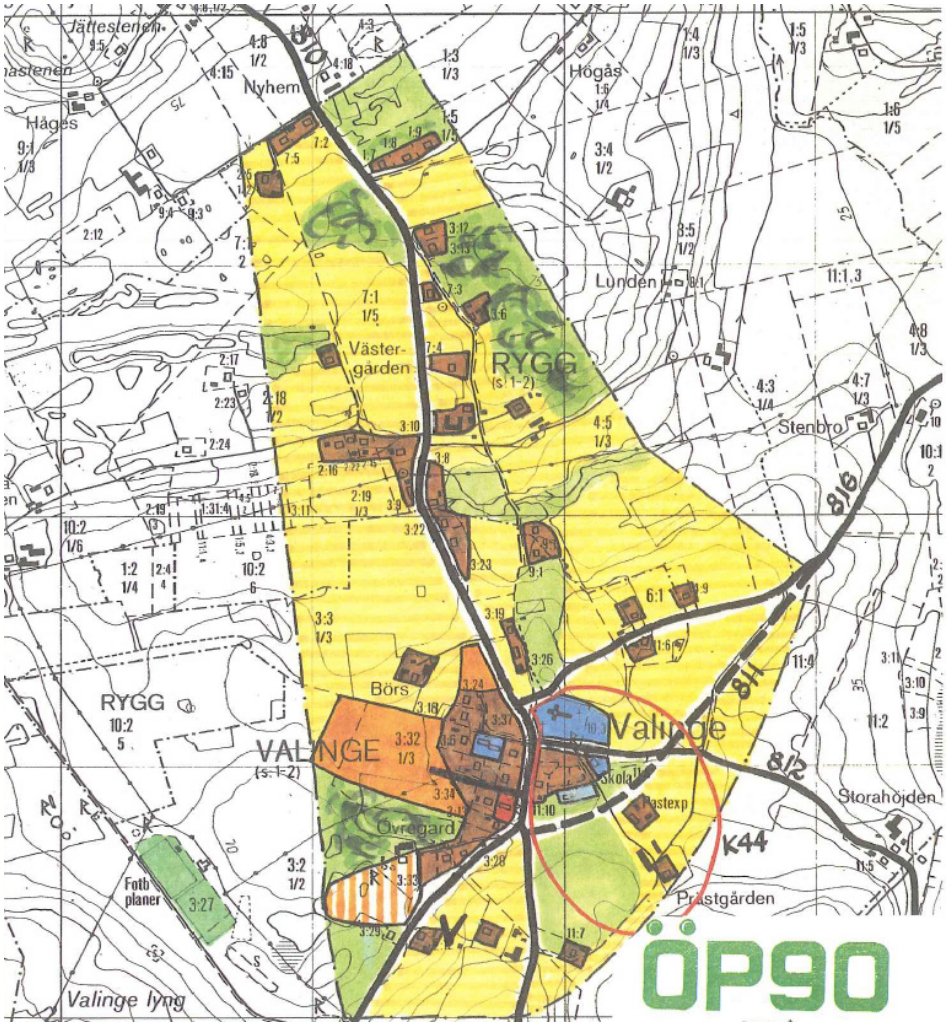
I FÖP 90 för Valinge utpekades tre områden som möjliga att pröva för bostadsbebyggelse genom detaljplaneläggning. Dessa områden låg samtliga i anslutning till ortens befintliga sammanhållna bebyggelse, väster om väg 810 (orangea/skrafferade områden på kartan till höger). Enligt dåvarande förutsättningar beräknades cirka 15-30 bostäder tillkomma fram till år 2000. Dessa områden har ännu inte detaljplanerats.

Detaljplan

Valinges mest centrala delar omfattas av detaljplan (1985) som pekar ut bostäder, handel, kyrka samt mark för allmänt ändamål. Ett mindre område omkring församlingshemmet omfattas av detaljplan från 1993.

Sedan planläggningen 1985 har viss bebyggelse tillkommit, både längs med väg 810 i norr och intill förskolan.

Markanvändningskarta, FÖP 90, Valinge (inaktuell)
Ersatt av Översiktsplan för Varbergs kommun (2010-06-15)

Geografi

I detta avsnitt beskrivs Valinges befolkningssammansättning och läge i kommunen.

Läge och karaktär

Huvuddelen av Valinges ortssamhälle återfinns i och kring kyrkbyn väster om väg 810 och i norr med mer utspridd bebyggelse. Kyrkan är än idag ortens distinkta landmärke som ligger centralt vid vägkorset.

Samhället ligger i ett kuperat landskap omgärdat av skog och åkerlandskap. Valinge präglas av sina höga naturvärden och vackra landskap.

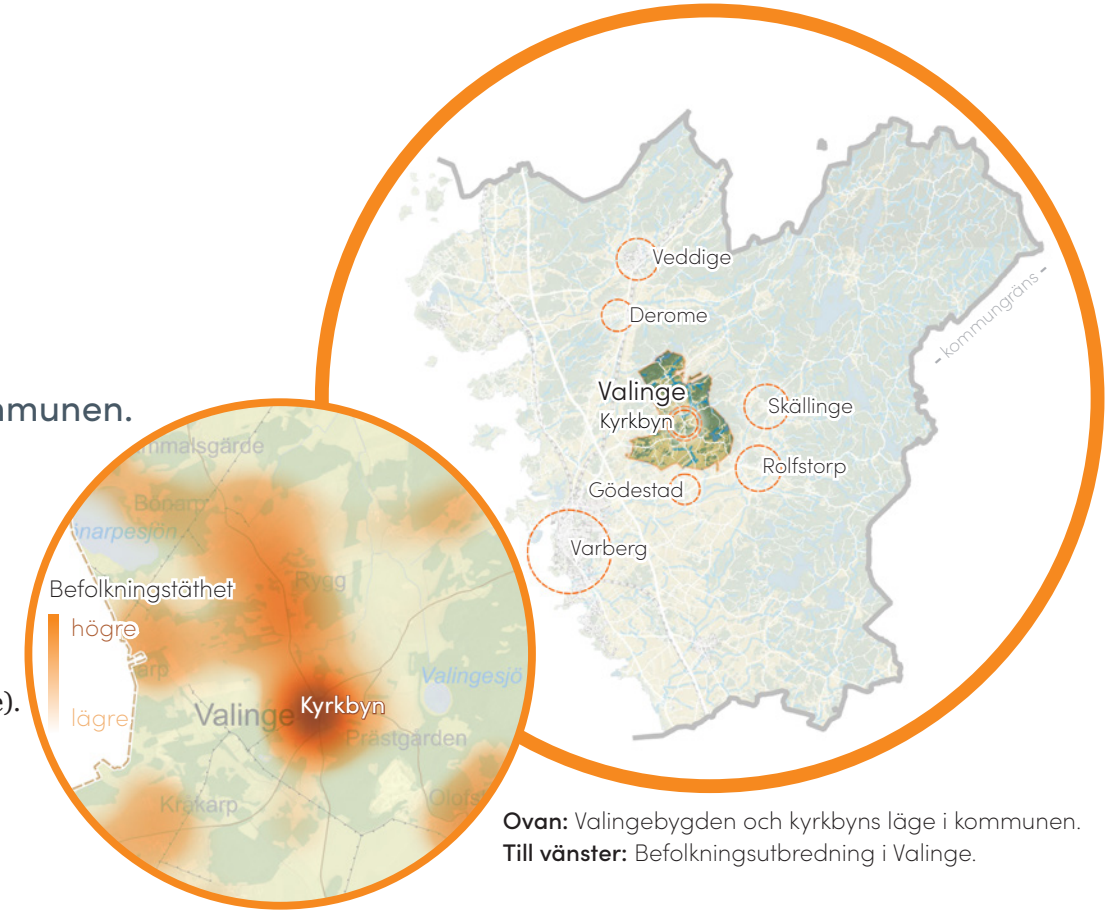
Det finns goda kopplingar in till stadsområdets och serviceorternas utbud av handel och service. Orten ligger en mil nordöst om Varbergs tätort och 5 kilometer nordväst om Rolfstorp. Orten är belägen i centrala delen av Varbergs kommun med cirka 7 kilometer till E6:an.

Befolkning

Valinge räknas som en tätort enligt Statistiska centralbyråns (SCB) definition (en sammanhängande bebyggelse med mer än 200 invånare). I Valinge tätort bor cirka 290 invånare. Till tätorten hör kyrkbyn (cirka 40% av tätortsbefolkningen) och delar av bebyggelsen i Rygg och Bönarp (resterande 60 %). Det är en förhållandevis utspridd tätort, där majoriteten bor i ortens norra delar utanför kyrkbyn. Den tätaste bebyggelsen finns dock i kyrkbyn.

Samhället har haft en positiv befolkningsutveckling sedan 2010. Medelåldern är förhållandevis låg, med 39 år jämfört med 43 år i kommunen.

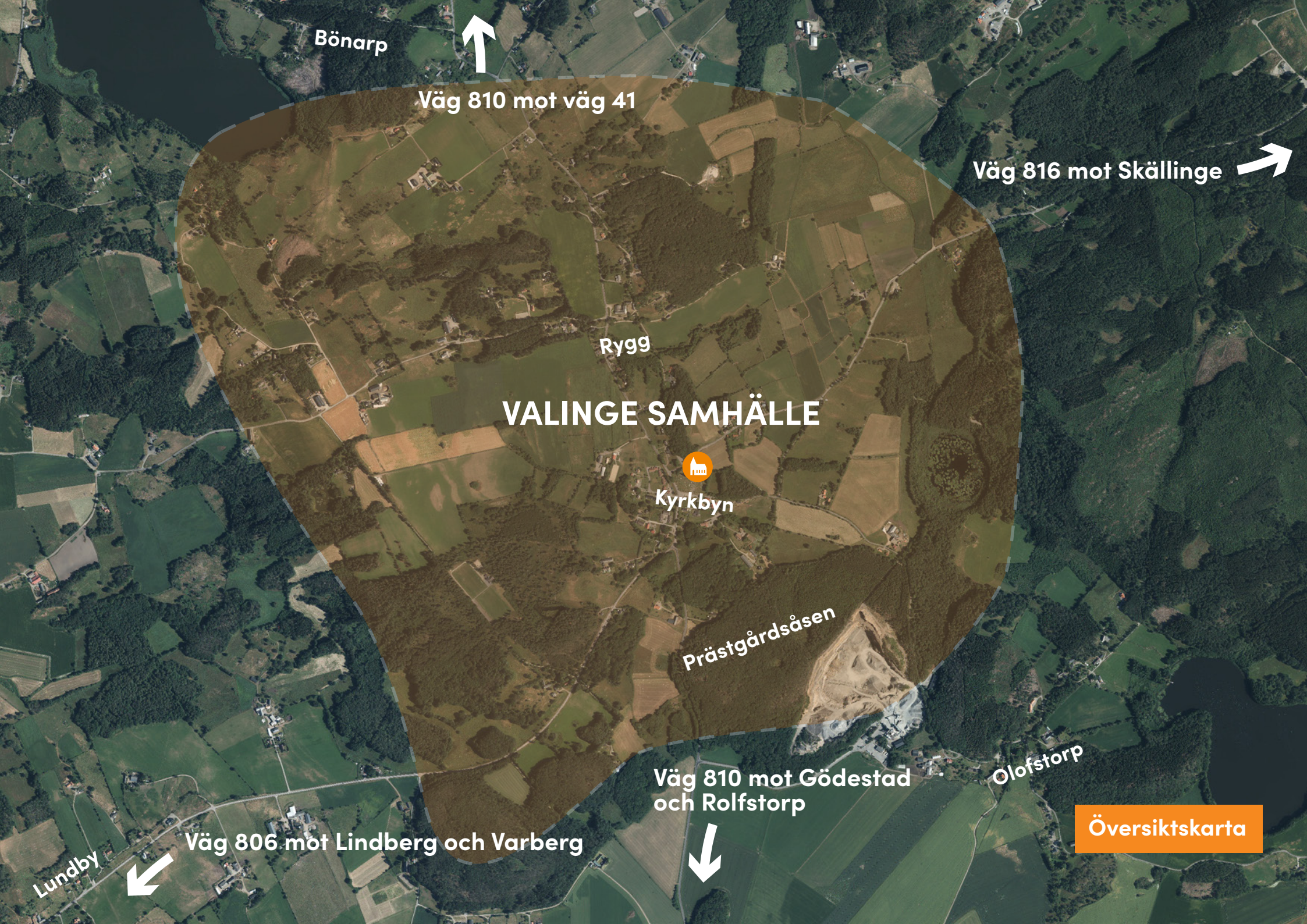
I Valingebygden bor cirka 800 invånare.

Ovan: Valingebygden och kyrkbyns läge i kommunen.
Till vänster: Befolkningsutbredning i Valinge.

Sammanfattningsvis:

- **Lantligt och naturnära**
- **Närhet till Varbergs tätort, Rolfstorp och Skällinge**
- **Positiv befolkningsutveckling och låg medelålder**
- **Kommunen äger mark i orten**

Bönarp
Väg 810 mot väg 41
Väg 816 mot Skällinge
Rygg
VALINGE SAMHÄLLE
Kyrkbyn
Prästgårdsåsen
Olofstorp
Väg 810 mot Gödestad
och Rolfstorp
Väg 806 mot Lindberg och Varberg
Lundby
Översiktskarta

Historia och kulturmiljö

Valinge har många kulturhistoriska platser och byggnader som berättar om ortens historia.

Kulturmiljö

Historia

Valinge är en gammal bygd. Hur länge det bott människor här är svårt att säga, men minst mellan 3000 och 4000 år. Bygden är rik på fornminnen, främst från bronsåldern (cirka 1800 – 500 före vår tideräkning) men även senare, från folkvandringstid (375 – 500 efter vår tideräkning).

I tätorten ligger Valinge kyrkby. Kyrkan och församlingen har anor från den medeltida socknen. Sockennamnet skrevs fram till början av förra seklet Hvalinge. Hval eller Hwal är fornnordiska och betyder vägg/ås. Valinge betyder ungefär de som bor på eller vid åsen. Sannolikt härrör namnet från folkvandrings- eller vikingatid.

Skyddade kulturhistoriska byggnader och miljöer

Ortens kyrka är ett byggnadsminne och ett kyrkligt kulturminne som skyddas enligt kulturmiljölagen. Kyrkan är känd i skriftliga dokument från 1337. Nuvarande kyrka härrör dock från en nybyggnation 1891.

Strax söder sydost om kyrkan ligger också den historiska skolmiljön som idag hyser en förskola. Lite enskilt söderöver ligger den gamla prästgården.

Ett par kilometer söder om orten finns två områden som är upptagna i kommunens kulturmiljöprogram: Grunnarp och Sämvägen. Sämvägen (väg 812) är ett urgammalt färdstråk som omgärdas av ett fornlämningstätt kulturlandskap.

Bebyggelseinventering

Länsstyrelsen har tillsammans med Kulturmiljö Halland och Varbergs kommun gjort en bebyggelseinventering av kommunens byggnader. De byggnader som har ett kulturhistoriskt värde har registrerats och A-, B- eller C-klassats, där A är högsta klass.

Inom Valinges tätort har 7 byggnader registrerats i bebyggelseinventeringen, däribland den f.d. prästgårdsbyggnaden och den närliggande ”tiondeboden” i kyrkbyn. Den senare anses ha ett mycket högt kulturhistoriskt värde.

Runtom i Valingebygden finns flera kulturhistoriskt värdefulla miljöer och byggnader, inklusive byggnadsminnen.

Fornlämningar

Fornlämningar är spår efter människors aktiviteter under äldre tider. I och kring Valinge finns flertalet kända fornlämningar. Här går bland annat att hitta fossila åkrar, forntida gravar och fyndplatser.

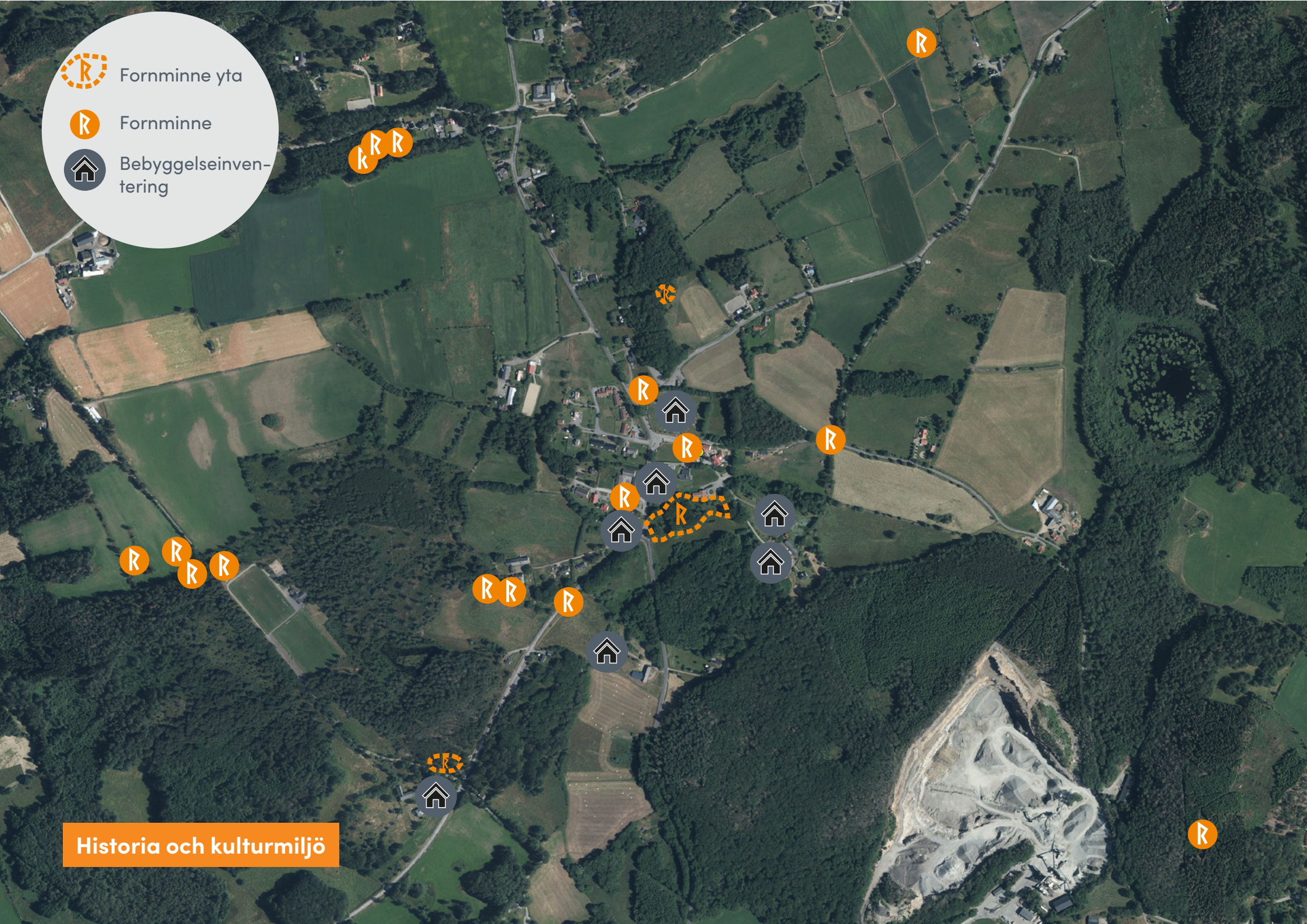
Fornlämningar skyddas enligt kulturmiljölagen. Även fornlämningar som ännu inte har upptäckts omfattas av skyddet. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Skyddet gäller också det område kring en fornlämning som behövs för att bevara fornlämningen och ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse.

”Tiondeboden”
vid Prästgården

Sammanfattningsvis:

- **Flera kulturhistoriska miljöer som berättar om ortens historia och bidrar till dess karaktär och identitet**
- **Kyrkligt kulturminne och byggnadsminne**
- **Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, särskilt i kyrkomiljön öster om väg 810**
- **Flera fornlämningar av varierande karaktär**

Fornminne yta
Fornminne
Bebyggelseinven-
tering
Historia och kulturmiljö

Naturmiljö och landskap

Valinge ligger i ett kuperat landskap omgärdat av skog och åkrar med vida utblickar. Samhället präglas av sina höga naturvärden och vackra landskap.

Grönstruktur och landskapsbild

Valinge har ett mycket varierat landskap med höga värden. I tätorten och dess omland finner man värdefull ängs- och betesmark, nyckelbiotoper och landskap med rik flora och fågelliv inkluderade i kommunens naturvårdsprogram. Det böljande landskapet bjuder på vackra vyer bestående främst av lövskog och jordbruksmark.

Valinges grönstruktur består till stor del av öppna jordbruksmarker i dalgångarna, omgärdat av kuperade ängs- och skogsmarker.

Riksintresse för naturvård

Valinge omfattas inte av riksintresse för naturvård.

Naturskydd

Valinge omfattas till stor del av jordbruksmark. I åkerlandskapet, och inom kyrkomiljön, finns flera typer av naturmiljöer (biotoper) som på grund av sina värden för djur- och växtarter omfattas av ett generellt skydd enligt miljöbalken (1998:808). Det generella biotopskyddet gäller bland annat för alléer, åkerholmar, odlingsrösen, stenmurar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark. Åtgärder som kan skada naturmiljön i ett biotopskyddat område kräver dispens, vilket söks hos Länsstyrelsen.

Naturreservat

Söder om Valinge ligger Prästgårdsåsen, ett naturreservat dominerat av ädellövskog och ekar som bedöms vara mellan 130-150 år gamla. Trots att det inte finns några anlagda stigar är skogen i flera delar lätt att promenera genom. I reservatet finns flera intressanta arter såsom rödlistad koralllticka, guldmossa och mussellav. Området ingår i Natura 2000.

Naturvårdsprogram

Valinge omfattas delvis av kommunens Naturvårdsprogram. I södra Valinge ligger vad som kallas Valingeås-Prästgårdsås. Dessa ekskogsbeklädda kullar har höga naturvärden såsom en rik flora och rikt fågelliv. Här finns även inslag av grova gamla hagmarksekar och små alsumpskogar. Inom området finns även flera nyckelbiotoper. Väster om Valingeås-Prästgårdsås ligger ett område kallat Valinge lyng som består av Valinges gamla byläge, vilket idag är övergivet, med omgivande betesmarker och skogsdungar.

Jordbruksmark

Jord- och skogsbruk är av nationellt intresse enligt miljöbalken. Ett aktivt jordbruk har betydelse för framtida livsmedelsförsörjning och samhällsekonomiska värden. Jordbrukslandskapets kultur- och naturmiljövärden, dess betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster behöver också värnas.

Åkerjordarna i Halland och Skåne har generellt sett högst avkastning i landet. Jordbruket i Valinge är aktivt och det finns flertalet större och mindre gårdar. Österut övergår jordbrukslandskapet i skog.

Byggande på jordbruksmark

Enligt miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och om detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

För att bostadsbyggnation på jordbruksmark ska vara aktuellt krävs enligt gällande lagstiftning alltså dels att exploateringen är att betrakta som ett väsentligt samhällsintresse, och dels att det saknas annan mark att ta i anspråk för bebyggelsen. Kommunens inriktning är att exploatering av brukningsvärd jordbruksmark bör undvikas så långt det är möjligt.

Värdefull ängs- och betesmark

Sveriges ängs- och betesmarker har inventerats för att ta reda på var och vilka natur- och kulturvärden som finns på dessa platser. Inventeringen används dels som underlag vid samhällsplanering och dels vid utvärdering och uppföljning av miljöersättningar med mera. I västra Valinge finns ett antal områden utpekade med särskilt värdefull ängs- och betesmark.

Vattenmiljö

Strandskydd

Strandskyddet är ett generellt skydd som gäller i hela landet och vid alla kuster, sjöar och vattendrag.

Strandskyddet syftar till att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och till att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Det skyddade området är normalt 100 meter från strandkanten, både på land och i vattenområdet.

På kartbilden nedan (s. 17) ges en fingervisning om var strandskydd sannolikt råder kring Valinges ortssamhälle. Kartbilden ska inte användas som ett exakt kunskapsunderlag. Ett detaljerat och exakt kartunderlag för dessa strandskyddade områden saknas. En noggrannare bedömning av var strandskydd råder behöver göras i enskilda fall.

Vattenkvalitet

Miljön i sjöar, vattendrag och hav påverkas av flera faktorer. Jordbrukets läckage av näringsämnen, som kväve och fosfor, är i allmänhet en viktig källa bakom den övergödning som finns av en del av våra hav, sjöar och vattendrag.

Även klimatet har betydelse för kvaliteten på vattnet. Temperaturen reglerar många av de processer som pågår i vattnet och mängden nederbörd påverkar avrinningen och därmed utlakningen av näringsämnen från marken.

Varbergs kommun har som strategi att så långt som möjligt undvika exploatering av brukningsvärd jordbruksmark.

Hur dagvatten hanteras har också det stor betydelse för sjöar och vattendrags kvalitet. När oexploaterad mark hårdgörs påverkas vattenflöden och avrinningsmängder. När dagvatten färdas i en hårdgjord miljö ansamlas också olika typer av föroreningar, näringsämnen och partiklar som förs med vattnet.

Djurhållning

I Valinge finns gårdar med olika typer av djurhållning. Ett flertal gårdar har hästar. För hästhållning har miljö- och hälsoskyddsnämnden antagit riktlinjer som anger lämpliga avstånd mellan bostäder och hästanläggningar.

Sammanfattningsvis:

- Vackert kuperade landskap och natur med vida utblickar
- En distinkt skillnad i landskapstyper mellan jordbruksmark och de lummiga kullarna
- Strandskyddade områden i delar av orten
- Värdefull jordbruksmark
- Omfattas delvis av kommunens naturvårdsprogram
- Gårdar med djurhållning, främst av hästar

Kommunens naturvårdsprogram
Värdefull ängs- och betesmark
Vattenskyddsområde
Strandskydd
Nyckelbiotoper
Naturreservat

Naturmiljö

Bostäder, arbetsplatser och service

I Valinge bor man lantligt men med närhet till Varbergs stadsområde och det finns en efterfrågan på fler bostäder.

Bostäder

Befintlig bebyggelse

I Valinge med omnejd domineras bostadsbeståndet av småhusbebyggelse och jordbruksfastigheter. Här finns både äldre och nyare gårdar. Centralt i orten finns även radhusbebyggelse.

Sedan 2000-talets början har ett 20-tal nya bostäder tillkommit i samhället. Knappt hälften av dessa har tillkommit central i kyrkbyn.

Antalet villor i Valingebygden i stort har ökat sakteliga under lång tid. Sedan 1990-talet har här tillkommit i genomsnitt 2 småhus per år.

Förutsättningar för utveckling

I Valinge finns idag mestadels villor. Det finns ett lokalt uttalat bostadsbehov av ytterligare villor, men också av mindre bostäder. Mindre bostäder skulle möjliggöra för äldre att flytta ut från sina större villor och samtidigt kunna bo kvar på orten, samt för ungdomar att flytta hemifrån.

Service

Förskola och skola

I Valinge finns en förskola med två avdelningar. Valinge ingår i Lindbergs skolas upptagningsområde (F-9). Skolan ligger strax under 5 kilometer från Valinge. Det går skolbuss från Valinge till Lindberg.

Vård

I Varbergs tätort finns vårdcentral. Äldreboende finns i Rolfstorp och Trönninge.

Handel

Det saknas kommersiell service i Valinge. Närmsta mataffär ligger i Rolfstorp eller Skällinge, cirka 6 kilometer från Valinge. På landsbygden i Rygg, 3 kilometer från orten, finns Bakstugan, ett bageri och fik.

För övriga inköp och paketutlämning hänvisas till Varberg eller till mataffären i Rolfstorp.

Kultur

Närmsta lokalbibliotek finns i Rolfstorp och är meröppet. Bokbussen stannar i Valinge enligt aktuell turlista.

Verksamheter och arbetsplatser

I Valinge finns flera aktiva företag. Verksamheter bedrivs bland annat inom bygg- och industrisektorn, miljöteknik, trädgårdsförvaltning, hälsa och matproduktion. Jordbruk är förstås också en viktig näringsgren i Valinge.

Flera som bor i Valinge arbetar inne i Varberg, Halmstad och Göteborg.

Blandad bebyggelse på orten

Sammanfattningsvis:

- Bebyggelsen består främst av villor och gårdsmiljöer
- Efterfrågan på bostäder
- Närmsta mataffär finns i Rolfstorp eller Skällinge
- Förskola i Valinge tätort, skola i Lindberg
- Vanligt att arbetspendla in till Varbergs tätort

Fritid och rekreation

I Valinge finns flera föreningar, däribland ett bygdelag och en idrottsförening som anordnar olika aktiviteter under året.

Idrott och föreningsliv

I Valingebygden finns ett bygdelag och Lindberga hembygdsförening. Utöver att vårda kulturmiljöer arbetar hembygdsföreningen med att anordna aktiviteter och att driva utvecklingsfrågor på orten. Dessa föreningar anordnar aktiviteter både för unga och gamla.

Kyrkan är också aktiv i bygden. Kyrkan arrangerar bland annat den årliga Valingeveckan tillsammans med bygdelaget.

I orten finns en idrottsförening med klubblokal och idrottsplats sydväst om tätorten. Valinge IF är främst en fotbollsklubb, men arrangerar också triathlon, yoga, julpromenad och andra aktiviteter. I Valinge finns dessutom en 4H-klubb och en biodlarförening.

Rekreation och mötesplatser

I Valinge tätort finns flera välanvända skogs- och promenadslingor. Kyrkan är en viktig mötesplats för församlingsmedlemmar. Lekplatsen vid kyrkan utgör en viktig mötesplats för både barn och vuxna på orten.

Lekplatser

Vid kyrkan finns en lekplats som uppförts av bygdelaget. Lekplatsen fungerar också som en samlingsplats på orten. Kommunen har byggt en mötesplats med ett väderskydd och en klätterställning på platsen.

Mobil ungdomsverksamhet

För ungdomar på landsbygden som har långt till centrum eller till närmaste ungdomsgård finns inom kommunen en mobil ungdomsverksamhet med namnet ”MUVE”.

MUVE möjliggör för unga mellan 12-25 år att samlas kring gemensamma fritidsintressen, få stöd till utveckling av projekt samt delta i olika aktiviteter. MUVE besöker regelbundet skolan i Lindberg.

Besöksmål

I bygden finns flera naturområden med goda besöksmöjligheter.

En cykeltur längsmed Sämvägen bjuder på natursköna vyer i ett ålderdomligt kulturlandskap.

Den gamla ekskogen i Naturreservatet Prästgårdsåsen är till stora delar lätt att promenera i även om det saknas anlagda stigar.

I Valinge finns också flera sjöar med möjlighet till bad och fritidsfiske, bland annat Iglasjön och Sämsjön.

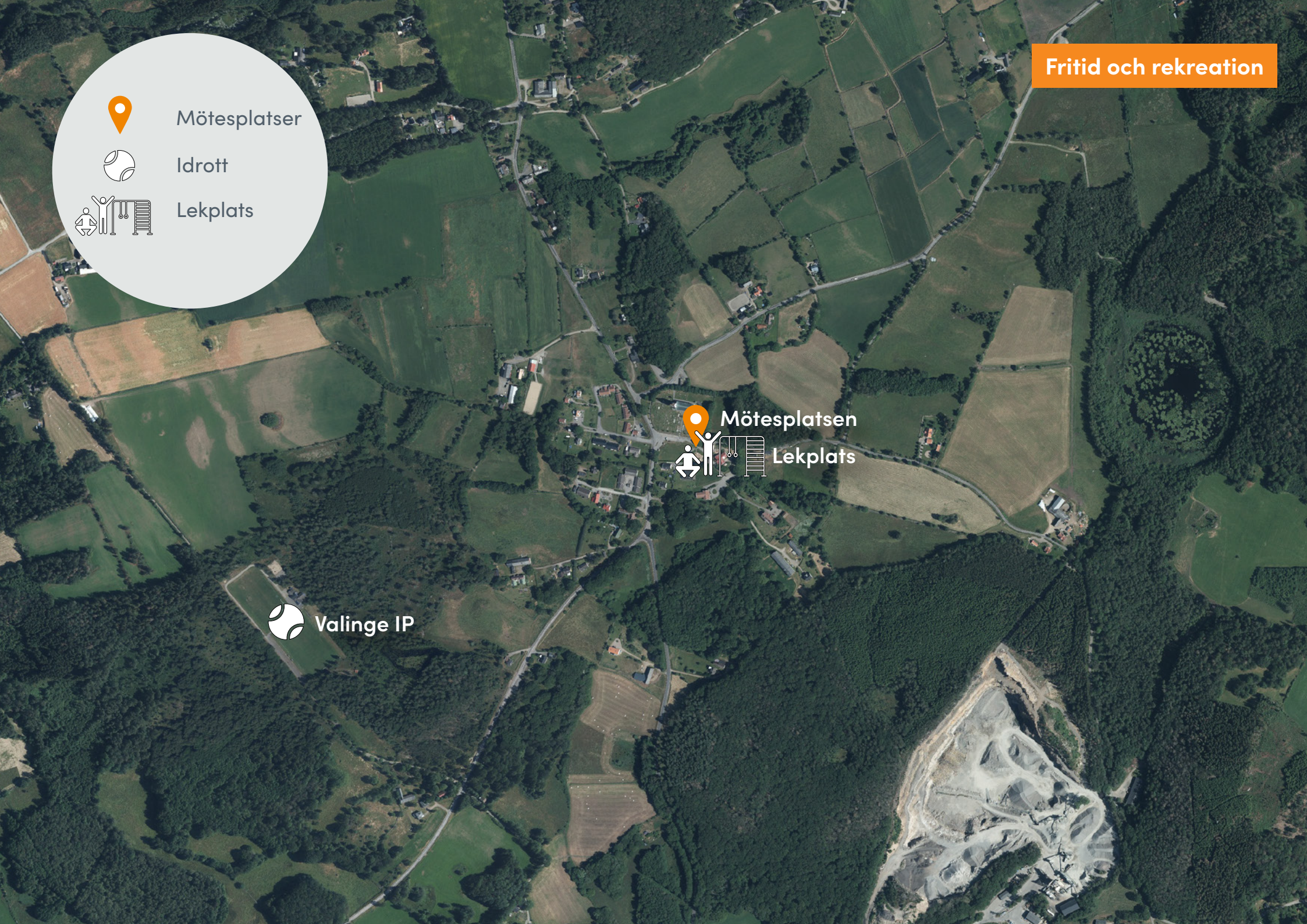

Sammanfattningsvis:

- Aktivt och drivande bygdelag
- Lekplatsen en viktig mötesplats för både barn och vuxna
- Flertalet uppskattade motionsspår och naturområden
- Fotbollsklubb i Valinge
- Vacker och värdefull natur med goda besöksmöjligheter
- Tillgång till mobil ungdomsverksamhet, ”MUVE”, i Lindbergs skola

Fritid och rekreation

Trafik och infrastruktur

Valinge har goda vägförbindelser till Varbergs tätort och de närliggande serviceorterna Skällinge och Rolfstorp.

Vägnät och biltrafik

Valinge har flera vägförbindelser till och från närliggande tätorter. I Valinge är lokala vägar enskilda medan de större vägarna är statliga med Trafikverket som väghållare. Här finns inga kommunala vägar, vilket innebär att kommunen har begränsade möjligheter att genomföra åtgärder på eller i anslutning till vägarna. För mer information om väghållaransvar, se faktarutan på sida 26.

Statliga vägar

Från Valinge sträcker sig länsväg 816 till Skällinge, väg 810 norrut med förbindelser vidare mot Stamnared och Derome, samt väg 806 i riktning mot Varbergs tätort. Den skyltade hastigheten genom samhället är 40 km/tim.

Enskilda vägar

Samtliga vägar utöver det statliga vägnätet är enskilda. För dessa vägar ansvarar olika vägföreningar och vägsamfälligheter.

Gång- och cykeltrafik

I Valinge finns inga separata gång- eller cykelvägar. Gång- och cykeltrafikanter på orten hänvisas därför till samma vägbana som övriga transportslag. Möjligheterna att på ett tryggt och säkert sätt gå och cykla mellan Valinge och övriga omkringliggande orter är därför begränsade. För att ta sig till Lindbergs skola med cykel används väg 806. Från Lindberg går cykelväg vidare mot Varbergs tätort.

Genom Valinge passerar den regionala cykelleden Monarkleden som går i blandtrafik.

Kollektivtrafik

Busshållplatser

I samhället finns en central busshållplats vid Valinge Kyrka. Fler hållplatser finns bland annat vid Övregård och Kolid i söder, vid Rygg och Bönarp i norr.

Bussturer

Det går 4-6 bussavgångar per dag mellan Valinge och Varberg beroende på veckodag. Valinge saknar för närvarande ett underlag för fler turer. Tillgången till kollektivtrafik längs med väg 153 är god för arbetspendling till Varberg eller Ullared. Mellan Valinge och väg 153 är det cirka 4 kilometer.

Linje 662 är busslinjen som går mellan Valinge och Varberg. Den gör även stopp i Lindberg, Tofta och Varberg Nord.

Linje 661 går mellan Varbergs tätort och Karl-Gustaf. Busslinjen stannar i Rygg, Valinge via Rolfstorp, Grimeton, Hunnestad och Träslöv.

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp (VA) finns för delar av Valinge samhälle, se karta på sid 27.

Verksamhetsområdet omfattar vatten, spill- och dagvatten. Övrig bebyggelse i Valinge har enskilda vatten- och avloppslösningar.

Vid tillkommande byggnation i samhället finns en del kapacitet i det kommunala VA-systemet, beroende på var byggnation sker.

Dagvattenhantering

Det detaljplanelagda området kring kyrkbyn omfattas av kommunalt verksamhetsområde för dagvatten. Övrig bebyggelse har enskilda lösningar.

Bredband

Varbergs kommun har som mål att 99 % ska ha tillgång till bredbandskapacitet med minst 1 Gbit/s år 2020. Tillgången till höghastighetsbredband i Valinge är god. Valingebor grävde själva ner fem mil fibernät under 2008. Nätet förvaltas av en lokal ekonomisk förening.

Avfall

Närmaste återvinningsstation för förpackningar finns i Bösarp, samt i Skällinge och Rolfstorp. Återvinningscentral finns på Holmagärde i Varbergs tätort.

Laddstationer

Allmänna laddstationer för elbil saknas på orten. Investeringsstöd finns för närvarande att söka via Klimatklivet hos Naturvårdsverket för publika och privata laddstationer.

Kollektivtrafik mellan Valinge och Varberg med 4-6 turer per dag

Faktaruta: väghållaransvar

Att vara väghållare innebär att man ansvarar för byggande och drift av en väg. Vägar kan antingen vara allmänna eller enskilda.

Allmänna vägar är antingen statliga eller kommunala. Trafikverket ansvara för de statliga vägarna och kommunen för de kommunala. I Valinge finns flera statliga vägar, men inga kommunala.

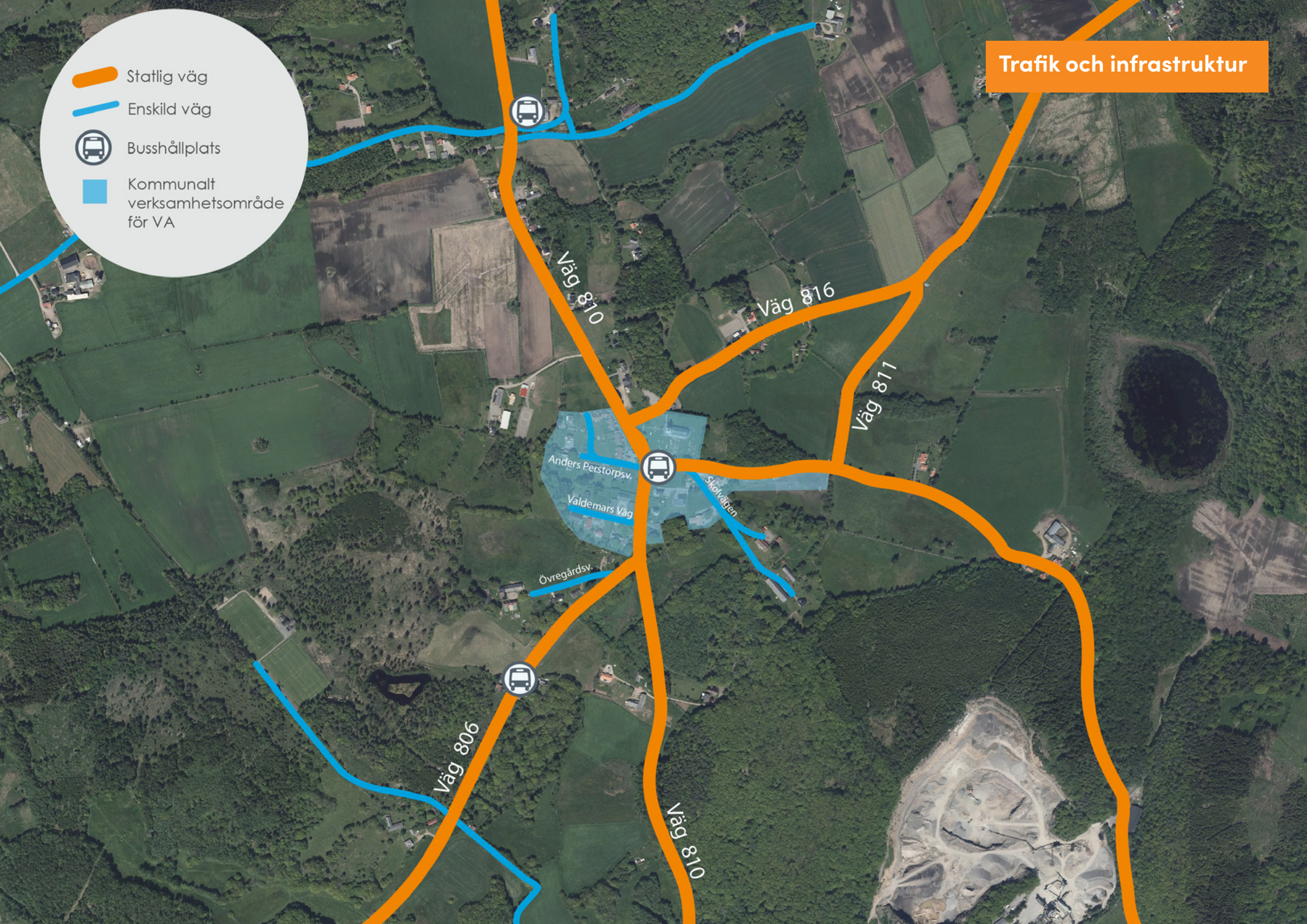
För de **enskilda vägarna** ansvarar vägföreningar, vägsamfälligheter, samfällighetsföreningar eller privatpersoner. De mindre vägarna inom Valinge är enskilda.

Eftersom kommunen inte ansvarar för vägarna i Valinge är det svårt för kommunen att göra åtgärder på eller i anslutning till vägarna. Det kan bland annat gälla åtgärder i form av byggande av cykelvägar eller sänkning av hastigheter. Kommunen för kontinuerligt dialog med Trafikverket om behov av åtgärder längs de statliga vägarna. Trafikverket gör sedan prioriteringar mellan samtliga åtgärdsbehov i kommunen och regionen.

Sammanfattningsvis:

- **Statliga vägar: väg 806, 810, 811, 812 och 816. Övriga vägar är enskilda.**
- **Kommunen är inte väghållare för några vägar i Valinge**
- **Avsaknad av gång- och cykelvägar**
- **Medelgod kollektivtrafik, men trafikfarliga passager till hållplatser**
- **Viss kapacitet i det kommunala VA-systemet**

Trafik och infrastruktur

Hälsa, säkerhet och miljö

Här beskrivs olika risker som behöver beaktas vid framtida planering, byggnation och utveckling på orten.

Verksamheter

Utanför Olofstorp finns en bergtäkt där det sker brytning av berg och asfaltsproduktion. Verksamheten omfattas av skyddslagstiftning där Räddningstjänst Väst och Länsstyrelsen bedriver tillsyn. Närområdet kan påverkas av störningar i form av buller och vibrationer. Till och från bergtäktsområdet sker en del tung trafik, framförallt längs väg 812.

Förorenad mark

Valinge är relativt fritt från förorenad mark. Inom tätorten finns inga riskområden identifierade. Däremot är några områden identifierade strax utanför tätorten, såsom avloppsreningsverket i nordväst och en skjutbana i öster.

Trafiksäkerhet

I Valinge finns två korsningar centralt på orten. Vid kyrkan finns en korsning där tung trafik passerar samhället i hög hastighet. I söder vid korsningen där väg 806 möter väg 810 är i behov av att ses över då trafikflödet är otydligt.

Det finns också utfarter från enskilda vägar ut på det statliga vägnätet som är osäkra och med bristfällig sikt. Utfart från enskild väg från Valinge IP ut på väg 806 är en sådan. Utfarten från Skolvägen till väg 812 är en annan.

Klimatanpassning

Översvämningsrisk

Under det närmsta seklet förväntas nederbörden att öka, framförallt vintertid. Vid sommartid i södra Sverige kan dock mängden nederbörd och antal tillfällen det regnar komma att minska, men när det regnar kommer det ske genom kraftigare skurar. Kraftiga skyfall och mer nederbörd kommer att medföra fler och större översvämningar.

Kyrkbyn och det närmsta samhället ligger högt i förhållande till sin omgivning. Det omgivande landskapet är kuperat. Strax söder om Prästgårdsåsen ligger åkermarker lägre än i norr. Landskapet sluttar också längs åkermarkerna norr om kyrkan, ner mot dalgången norr om Valingesjön.

Vissa jordbruksmarker kring Valinge, där landskapets lågpunkter mestadels återfinns, kan komma att påverkas av klimatförändringarnas effekter. Landsbygden behöver anpassas genom att återställa platser för vatten, såsom våtmarker och skyddszoner.

Översvämningsrisken behöver därtill beaktas både för befintlig byggd miljö och vid ny planläggning och byggnation. När oexploaterad mark hårdgörs ökar avrinningsmängderna och vattnets flödesriktningar, vilket också påverkar var vatten ansamlas.

Geologi

I och omkring tätorten består markerna i stor utsträckning av sandiga jordar. Inom vissa delar väster om församlingshemmet och norr om Börsgården finns torvmarker. I delar av samhället längst norrut finns både leriga och sandiga jordar. Längs med Toarpebäcken, som rinner norr om Valingesjö, finns ett större område med torvmark.

Skred och ras

I vissa kuperade områden nära vattendrag norr och öster om tätorten kan det enligt översiktliga karteringar gjorda av Sveriges geologiska undersökning, SGU, finnas viss skredrisk. Inom dessa områden bör aktsamhet vidtas vid fortsatt planering och byggnation.

Vem ansvarar vid risk för översvämning?

Det är varje enskild fastighetsägares ansvar att förebygga översvämningar på sin fastighet. Kommunen har ansvar att se till att det finns förutsättningar för att ta hand om dagvatten inom detaljplanerat område. För att undvika översvämningar på större markområden kan flera fastighetsägare gå ihop och bilda dikningsföretag för att gemensamt leda bort vattnet.

Trafikverket ansvarar för översvämningar på sina vägar.

Sammanfattningsvis:

- **Få förorenade områden finns identifierade kring tätorten**
- **Geotekniska förutsättningar kan variera kring ortssamhället**
- **Bergtäkt öster om Prästgårdsåsens naturreservat**
- **Kraftigare regn förväntas i takt med klimatförändringarna. En god hantering av dagvatten är viktigt för att minska risken för skador följt av översvämningar.**
- **Trafiksäkerheten kan förbättras för en del utfarter och vägar på orten.**

Hälsa, säkerhet och miljö

Sammanfattande analys

Här sammanfattas Valinges styrkor och de utmaningar samhället står inför. Punkterna nedan är en sammanfattning av tidigare beskrivna förutsättningar och övrigt som framkommit under arbetets gång, bland annat under byapromenader, arbetsgruppsmöten och på stormötet.

Styrkor

- Vackert kultur- och naturlandskap
- Öppet och böljande jordbrukslandskap med vidsträckta stengärdsgårdar
- Flera vägförbindelser med god tillgänglighet till närliggande tätorter.
- Positiv befolkningsutveckling. Det finns en vilja att bo kvar och att återvända till orten.
- God gemenskap med stark sammanhållning. Många deltar i samhället och det finns en stark drivkraft för ortens utveckling.
- Många barn i ett barnvänligt samhälle med en ung medelålder.
- I Valinge finns flera historiskt spännande byggnader och miljöer.
- En aktiv idrottsförening som bland annat arrangerar Valinge triathlon.
- Flera sjöar med badmöjligheter.
- Mötesplatser centralt på orten som lekplats och fotbollsplan.
- I Valinge finns en god tillgång till bredband.
- Närhet till service i större städer som Varberg, Borås och Göteborg.

Utmaningar

- Trafiksituationen i och omkring tätorten är delvis osäker. Det finns farliga vägkorsningar med tung trafik och hög hastighet. Vägen in till förskolan har dålig sikt.
- Kommunen äger begränsat med mark i och omkring Valinge tätort. Den mark kommunen äger i orten upplevs som mindre attraktiv för bostäder.
- I Valinge finns en bergtäkt som gör att orten upplever en del buller och tung trafik.
- Brist på samordning av olika aktörer/intressenter som äger mark vid kyrkan.
- Valinge omges av aktiva lantbruk och produktiv jordbruksmark. Något som man måste ta stor hänsyn till vid utvecklingen av orten.
- Avsaknad av cykelvägar påverkar möjligheten för skolbarn att själva ta sig till skolan i Lindberg eller till busshållplatsen.
- Förhållandevis utspridd bebyggelse i tätorten som kan försvåra en sammanhållen tätortsutveckling.

Framtiden

Här beskrivs en framtidsbild för Valinges utveckling fram till 2030, samt åtgärder för att nå dit.

Valinge 2030

I Valinge är det attraktivt att leva, bo och verka.

Orten föreslås att utvecklas successivt med nya bostäder och verksamheter, med en infrastruktur som främjar hållbara transportsätt, en förstärkt social service och goda livsmiljöer för att bibehålla en levande landsbygd. Den lantliga karaktären, liksom ortens natur- och kulturmiljövärden, bidrar starkt till ortens attraktivitet och ska därför värnas. Utvecklingen ska ske i samklang med naturen och med ortens kulturmiljövärden.

För att nå denna framtidsbild föreslås ett antal åtgärder.

Förskolan

För parkering vid förskolan används idag yta på grannfastighet i sydost. Infarten till förskolan sker i en korsning med dålig sikt. Siktförbättrande åtgärder skulle kunna öka trafiksäkerheten vid infarten.

Förslag på åtgärder:

• Kommunen äger marken mellan församlingshemmet och förskolan, som är planlagd för parkering. Möjlighet finns att marken kan omvandlas till sådan vid framtida behov.

• Lyfta behovet av trafiksäkerhetshöjande och hastighetsdämpande åtgärder vid infart till förskolan (Kommunen i dialog med Trafikverket)

Lekplatsen

Lekplatsen är för tillfället inte godkänd enligt kommunens föreskrifter då den inte anses tillräckligt säker. Enligt kommunens riktlinjer ska tätortslekplatser på sikt utvecklas i alla orter som har mer än 250 invånare. Kommunen kan på sikt komma att ta över ansvaret för lekplatsen. Detta kan ske när det har gått så många år att den behöver rustas upp igen och då bör kommunen bekosta lekplatsen.

Förslag på åtgärder:

• Säkerställa underhållet av och öka säkerheten på lekplatsen i Valinge (Bygden)

• Staket ut mot väg 810 från fotbollsplanen (Bygden med stöd av kommunen)

Hållbart resande

För att kollektivtrafiken ska upplevas som attraktiv krävs bland annat att busstrafiken är pålitlig, att bussarna går ofta och dit människor vill resa. Det ska också vara enkelt och tryggt att kunna ta sig till och från hållplatserna, samt att man som väntande kan stå skyddad från väder och vind.

Förslag på åtgärder:

• Bygden verkar för en cykelväg till Valinge IP. Kommunen tar med önskemålet på listan över önskade cykelvägar på Trafikverkets vägar i arbetet med regional cykelplan.

• Ett annat sätt att göra kollektivtrafiken mer attraktiv är att huvudhållplatsen rustas upp med exempelvis anpassad belysning, väderskydd och cykelställ. Även

detta kan vara lättare att genomföra med kommunen som markägare för hållplatsområdet.

• För att ytterligare göra kollektivtrafiken attraktiv, främst för arbetspendling, kan bussarnas tidtabell behöva ses över så att de bättre stämmer överens med tågtidtabellen på Västkustbanan. Detta skulle underlätta för arbetspendling till och från Göteborg.

• Verka för att öka det kollektiva resandet i Valinge genom möjlighet till parkering och cykelförvaring vid hållplatserna utmed väg 153.

Trafiksäkerhet

Förslag på åtgärder:

• I dialog med Trafikverket arbeta för att införa väjningsplikt från 806 - 810 (Kommunen i dialog med Trafikverket)

• Verka för hastighetsbegränsningar på vissa sträckor längs de statliga vägarna, exempelvis längs väg 812 mot Rolfstorp. (Kommunen i dialog med Trafikverket).

Friluftsliv och kultur

I Valinge finns flera intressanta platser och miljöer, inte bara för de boende på orten utan även för andra att upptäcka och ta del av. Valinge har flera vackra sjöar för fritid och rekreation samt promenadstråk för att ta del av det vackra landskapet och byalagets torpinventering.

Kommunen äger marken där fotbollsplanen vid kyrkan ligger. Kyrkan äger parkeringen och en privat markägare ett mindre markavsnitt där bland annat busshållplatsen står. Väghållare är Trafikverket. Platsen skulle tjäna på ett iordningställande, av någon form av avskärmning mot vägen och av en trevligare gestaltning. För det krävs samordning mellan dessa aktörer.

Förslag på åtgärder:

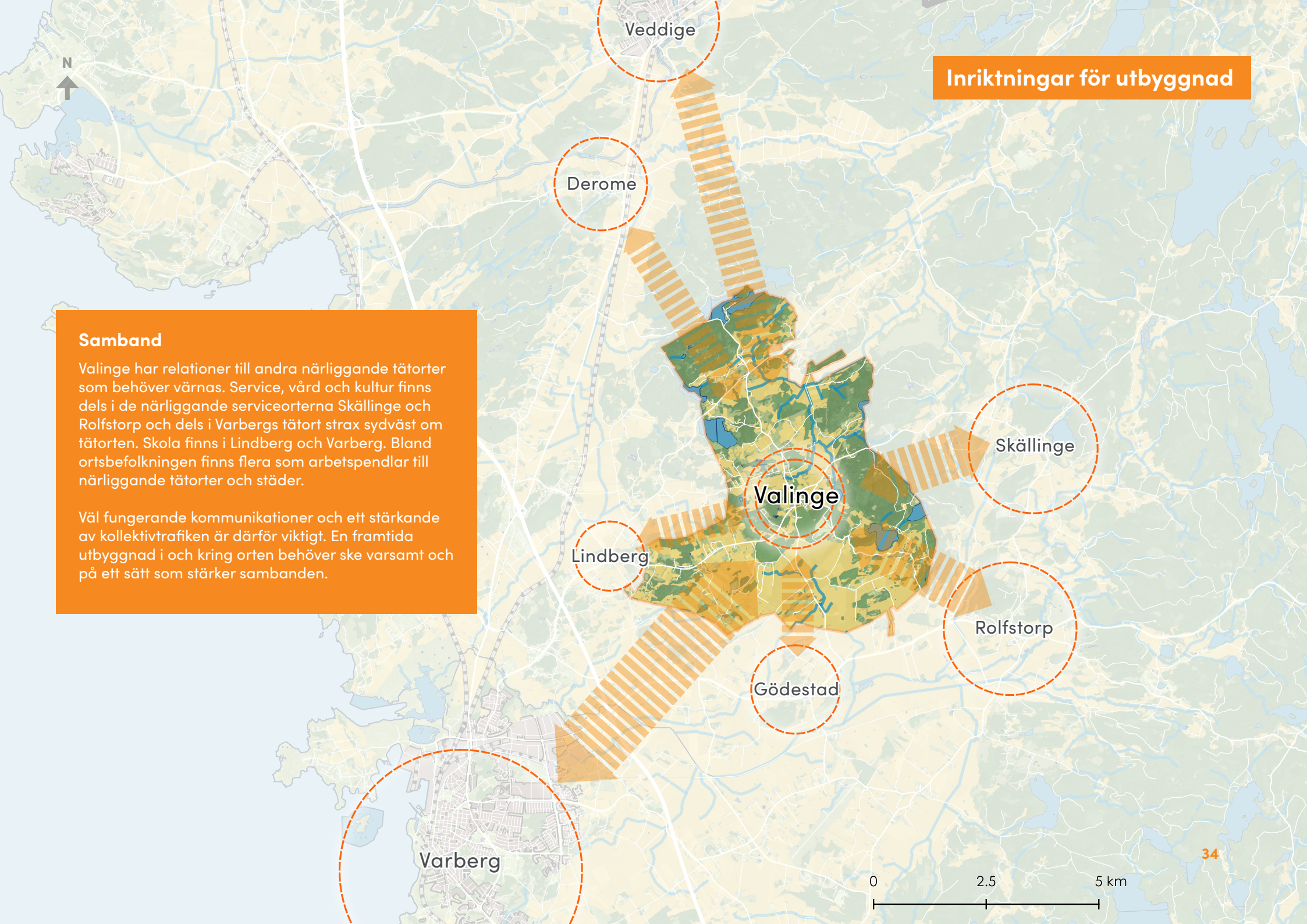
• Samordna ägarna av mark runt fotbollsplanen för att göra platsen mer attraktiv (Bygden med stöd av kommunen)

• Utveckla en guide för sevärdheter i Valinge. Fokus på kultur- och fornlämningsmiljö samt rekreation/natur. (Kommunen i samverkan med Bygden och eventuellt Länsstyrelsen eller Kulturmiljö Halland).

Bostäder

Valinge har med sitt läge och sin lantliga idyll goda förutsättningar att tillskapa attraktiva boenden. När hela Varberg växer är det viktigt att möjliggöra för fler att leva och bo också i Valinge. I Valinge finns idag främst villa- och gårdsbebyggelse. Ett utbud av mindre bostäder efterfrågas för att få till en ökad variation. Privata och kommunala initiativ för planläggning och bostadsbyggnation är en förutsättning.

Kommunens inriktning i översiktsplanen är att främst koncentrera nya bostäder och verksamheter till serviceorterna, däribland Rolfstorp och Skällinge. Detta bland annat för att utnyttja befintlig infrastruktur och service, goda kollektivtrafik- och cykelmöjligheter och för att minska transportbehovet.

Samband

Valinge har relationer till andra närliggande tätorter som behöver värnas. Service, vård och kultur finns dels i de närliggande serviceorterna Skällinge och Rolfstorp och dels i Varbergs tätort strax sydväst om tätorten. Skola finns i Lindberg och Varberg. Bland ortsbefolkningen finns flera som arbetspendlar till närliggande tätorter och städer.

Väl fungerande kommunikationer och ett stärkande av kollektivtrafiken är därför viktigt. En framtida utbyggnad i och kring orten behöver ske varsamt och på ett sätt som stärker sambanden.

Inriktningar för utbyggnad

Ytterligare vägledning och inriktningar för ny bostadsbebyggelse är under framtagande.

...

Viktigt att tänka på

Generella inriktningar

Vid all planering av ny bebyggelse så behöver frågor om markens beskaffenhet och lämplighet alltid beaktas och hänsyn tas i enlighet med gällande lagstiftning, bland annat vad gäller naturvärden, landskapsbilden, påverkan på närliggande kulturmiljö och hantering av dagvatten.

Det är viktigt att varje ny utbyggnad kommer kunna lösa sin egen hantering av dagvatten. Inom utbyggnadsområdena behöver ytor avsättas för dagvattenhantering samt hänsyn tas till lämpliga tomtstorlekar.

Hänsyn till omgivningen, kulturmiljön och landskapsbilden behöver också alltid tas vid utformning av ny bebyggelse.

Varbergs kommun har tagit fram ett Arkitekturprogram (*Att bygga på landsbygden*) som ger råd och tips till dig som vill bygga på landsbygden.

Förslag på åtgärder:

- Se över om kommunala fastigheter kan vara aktuella för framtida markanvisning och detaljplanläggning. (Kommunen)

- Initiera planläggning och byggnation på privat mark. (Fastighetsägare eller exploatör)

VARBERGS
KOMMUN